

JUSTIȚIA LA O CAFEA

APRILIE 2026

JustPresso

**ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR CARE PROTEJEAZĂ
DREPTURILE OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA
PROGRESE, VULNERABILITĂȚI ȘI RESTANȚE**

1

Număr record de plângeri depuse la Consiliul pentru Egalitate

2

Constatări îngrijorătoare ale Avocatului Poporului în 2025

3

Raportul Agentului Guvernamental: măsuri consistente, dar fără impact sistemic major

4

Ce spune Consiliul Europei despre executarea hotărârilor CtEDO în 2025

1

Discriminarea, în cifre: Consiliul pentru Egalitate a înregistrat un număr record de plângeri depuse

Raportul de activitate al Consiliului pentru Egalitate pentru **anul 2025** oferă o imagine complexă asupra stării reale a discriminării în Republica Moldova: fenomenul rămâne răspândit și profund ancorat în relațiile sociale și instituționale. Cele mai multe cazuri constatate în 2025 vizează câmpul muncii, care reprezintă 54% din total, urmat de accesul la bunuri și servicii și alte domenii, fiecare cu câte 20%. Discriminarea în educație rămâne relativ subraportată, cu doar 6%. Din perspectiva criteriilor, discriminarea pe bază de sex și gen domină clar, cu 29%, urmată de discriminarea bazată pe vârstă – 12% și pe dizabilitate – 10%.

Domeniul muncii rămâne epicentrul inegalității în 2025. Acestea se manifestă prin anunțuri de angajare discriminatorii, hărțuirea la locul de muncă sau concedierea arbitrară a persoanelor ajunse la vârsta pensionării. Discriminarea pe criteriul de sex și gen, și cea pe criteriul de vârstă, relevă un mediu profesional în care stereotipurile și practicile abuzive continuă să fie prezente. În domeniul educației, o problemă sistemică majoră rămâne accesul limitat al elevilor cu cerințe educaționale speciale la programe de formare profesională de nivel superior, din cauza mecanismelor birocratice precum certificatele de tip ASG sau PEI. Infrastructura fizică și digitală rămâne inadecvată, iar cazurile de refuz al asistenței medicale pentru copii cu autism sau dificultățile administrative întâmpinate de aceste persoane indică o problemă care depășește cadrul normativ și ține de o schimbare culturală insuficientă.

Numărul de plângeri la Consiliu a ajuns la 399 în 2025 – cel mai mare de la înființarea instituției și reprezintă o majorare de 33% față de anul 2024. Creșterea poate fi interpretată ca un semn al consolidării încrederii publicului și al unei mai bune cunoașteri a drepturilor. Totodată, dacă ajung în instanță, actele Consiliului sunt de cele mai multe ori confirmate de judecători. 25 din 27 de decizii soluționate irevocabil (93%) au fost menținute. Acest fapt confirmă o expertiză juridică solidă și o calitate ridicată a actului decizional. Instituția a avut un rol activ inclusiv în prevenirea discriminării: Activitățile de instruire și sensibilizare au ajuns la peste 1 000 de beneficiari, iar prin analiza proiectelor de acte normative, Consiliul a formulat peste 100 de recomandări doar în 2025.

Din cele 300 de decizii adoptate în anul precedent, doar 24% constată existența discriminării, în timp ce 59% dintre plângeri sunt declarate inadmisibile, iar restul 17% sunt decizii de neconstatare. Această proporție poate ridica anumite întrebări. Fie cetățenii întâmpină dificultăți în formularea corectă a plângerilor, fie mecanismul este perceput ca fiind prea formalist sau nu orice situație percepută de cetățeni ca fiind discriminatorie întrunește, în sens juridic, elementele discriminării.

În ambele situații, rezultatul este același: acces limitat la justiție în materie de discriminare. Un mecanism eficient ar trebui să reducă barierele procedurale. În forma actuală, Consiliul riscă să funcționeze mai degrabă ca un filtru decât ca un garant efectiv al dreptului la egalitate, ceea ce impune atât o analiză mai atentă a fiecărei plângeri, cât și o mai bună informare a societății.

O altă vulnerabilitate majoră este decalajul dintre plângerile parvenite din mediul urban și cel rural. Raportul constată că 79% dintre plângeri provin din mediul urban și doar 21% din mediul rural. Cel mai probabil, această discrepanță reflectă un acces inegal la informație, la internet și la mecanismele de protecție. În aceste condiții, activitatea Consiliului ar trebui orientată mai ferm către comunitățile vulnerabile, care nu au o „voce” și rămân, în mare parte, invizibile în statisticile oficiale.

Problema implementării deciziilor este poate cea mai serioasă limitare structurală în activitatea Consiliului. Doar 39% dintre recomandări sunt implementate, în timp ce 38% sunt contestate în instanță, iar 23% rămân neexecutate. Aceste cifre arată clar că impactul activității Consiliului depinde în mare măsură de acțiunile autorităților. Instituția constată și recomandă, dar nu poate impune în special atunci când este vorba despre modificări în cadrul normativ. Contestarea frecventă a recomandărilor indică și o rezistență sistemică, în special din partea unor autorități publice, care preferă litigiile îndelungate în locul remedierii rapide a situațiilor de discriminare. La aceasta se adaugă caracterul limitat al capacității sancționatorii. În 2025, au fost întocmite doar 11 procese-verbale contravenționale, într-un context în care raportul însuși confirmă amploarea fenomenului. Discrepanța dintre numărul cazurilor și nivelul sancțiunilor transmite un semnal problematic: riscul de a fi sancționat pentru discriminare rămâne redus, iar în absența unor consecințe reale, normele juridice riscă să rămână pur declarative.

Problema resurselor umane ridică semne serioase de întrebare privind sustenabilitatea instituției. Cu doar 54% din funcțiile ocupate, respectiv 18 angajați din 33, Consiliul funcționează la limita capacității sale. Salariile reduse și complexitatea muncii fac dificilă atragerea și menținerea specialiștilor, iar în lipsa unei intervenții bugetare clare, există riscul ca progresele înregistrate să fie subminate de epuizarea resursei umane existente.

Tendențele din 2025 arată că discriminarea în Republica Moldova rămâne un fenomen structural, concentrat în special în domeniul muncii și alimentat de stereotipuri persistente legate de gen, vârstă și dizabilitate. Aceste provocări necesită intervenții sistematice, atât la nivel legislativ, cât și la nivelul schimbării de practică.

2

Avocatul Poporului, la raport: constatările îngrijorătoare ale ombudsmanului în 2025

Raportul anual al Oficiului Avocatului Poporului (OAP) **pentru 2025** oferă o radiografie densă a stării drepturilor omului în Republica Moldova. Prima concluzie care se desprinde cu claritate din raport este caracterul sistemic al unor încălcări: dreptul la un proces echitabil rămâne afectat de două probleme majore: durata excesivă a procedurilor și neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive. Aceste fenomene, deja consacrate în **jurisprudența CtEDO**, continuă să submineze încrederea în justiție. În același sens, utilizarea excesivă a arestului preventiv și existența reținerilor informale indică faptul că privarea arbitrară de libertate persistă în practică.

Un al doilea trend clar este inegalitatea de acces la servicii esențiale. În domeniul sănătății, raportul evidențiază o modernizare accelerată și digitalizare, inclusiv prin introducerea Dosarului Electronic de Sănătate, dar și existența unor probleme structurale persistente: deficit acut de specialiști în mediul rural, acces limitat la medicamente esențiale și vulnerabilități majore în domeniul sănătății mintale. Această ruptură între politicile adoptate și realitatea din teritoriu creează o formă de discriminare structurală în funcție de locul de trai. În practică, accesul la servicii medicale, inclusiv oncologice, rămâne pentru populația rurală mai degrabă formal decât efectiv. În instituțiile psihiatrice și rezidențiale, condițiile materiale precare și lipsa autonomiei pacienților continuă să fie probleme structurale.

În domeniul protecției sociale, raportul enumeră reforme ambițioase și orientate spre digitalizare, inclusiv prin platforma e-Social, însă implementarea rămâne fragilă. Reforma „RESTART”, menită să eficientizeze serviciile la nivel comunitar, a evidențiat în practică inegalități profunde între mediul urban și cel rural. Sistemul este marcat de suprasolicitarea personalului și dependența de intervenții financiare de urgență. De asemenea, persistă îngrijorări privind insuficiența alocațiilor pentru Serviciul „Asistență personală”, ceea ce lasă persoanele cu dizabilități pe liste de așteptare îndelungate.

Un alt fenomen îngrijorător vizează spațiul civic. Libertatea de exprimare și de întrunire nu este afectată atât prin interdicții directe, cât prin mecanisme mai subtile: formulări legislative vagi, riscuri de interpretare abuzivă și presiuni asupra jurnaliștilor, în special în context electoral. Raportul semnalează cazuri de intimidare și subliniază necesitatea protejării presei. În paralel, măsurile de combatere a dezinformării și cele din domeniul securității cibernetice, deși legitime, creează zone de tensiune în care echilibrul dintre securitate și libertate rămâne fragil.

Pe dimensiunea instituțională, OAP a înregistrat unele progrese. Printre acestea, se numără demararea reconstrucției sediului instituției, implicarea activă în procesele de aproximare a aquis-ului comunitar și promovarea unor reforme legislative în domenii-cheie. Avocatul Poporului a avut câștig de cauză, inclusiv la Curtea Constituțională, în dosarul declarării neconstituționalității plafonării despăgubirilor pentru concedieri ilegale. Totuși, activitatea instituției nu a fost lipsită de presiuni. Independența OAP a fost pusă la încercare prin tentative de imixtiune din partea unor instituții de forță, precum Procuratura Generală și Inspectoratul General al Poliției. De asemenea, relația cu legislativul ridică semne de întrebare, în condițiile în care raportul anual pentru 2024 nu a fost audiat în plenul Parlamentului în 2025, ceea ce afectează mecanismele de responsabilizare democratică.

În domeniul muncii, tabloul este la fel de ambivalent. Munca nedeclarată nu doar persistă, ci este în creștere, afectând direct dreptul la protecție socială și securitate economică. În sectoare precum construcțiile sau HoReCa, nivelul ridicat de informalitate și condițiile precare de muncă indică o eficiență redusă a mecanismelor de control și sancțiune. Majorarea salariului minim reprezintă un pas înainte, însă rămâne insuficientă pentru asigurarea unui trai decent.

În ceea ce privește drepturile copilului, raportul evidențiază inițierea implementării Garanției europene pentru copii, menită să reducă nivelul sărăciei, care rămâne alarmant de ridicat (33,6% în 2024). În același timp, sunt semnalate tendințe îngrijorătoare, precum extinderea rapidă a consumului de țigări electronice în rândul minorilor, cu o vârstă de debut care coboară până la 8–10 ani.

În domeniul prevenirii torturii, rata de implementare a recomandărilor pe termen lung rămâne scăzută, situându-se între 10% și 15%. Sistemul penitenciar se confruntă cu probleme grave, inclusiv suprapopularea izolatoarelor de urmărire penală, determinată în mare parte de durata excesivă a procedurilor judiciare. În același timp, fenomenul subculturii criminale este tolerat sau insuficient combătut, afectând siguranța deținuților, în special a celor din grupurile vulnerabile.

Un capitol aparte îl constituie situația din regiunea transnistreană, descrisă ca o criză persistentă a drepturilor omului. Lipsa accesului instituțiilor constituționale, detențiile ilegale, restrângerea libertății de exprimare și persecuțiile pe criterii religioase sau politice conturează un spațiu în care garanțiile fundamentale sunt, în mare parte, absente. Accesul Avocatului Poporului rămâne restricționat, iar situația s-a agravat pe fundalul crizei energetice. Provocările majore includ înrolarea forțată a tinerilor în structuri paramilitare ilegale și persecutarea celor care refuză acest proces.

3

Raportul Agentului Governamental în 2025: între consolidarea mecanismului de executare și persistența problemelor structurale

Raportul Agentului Governamental **pentru anul 2025** enumeră, între altele, analiza jurisprudenței CtEDO pentru anul de referință, care indică o continuitate a unor probleme structurale deja cunoscute. Încălțările constatate în 2025 vizează, în principal, dreptul la un proces echitabil, sub aspectul duratei procedurilor, al motivării insuficiente a hotărârilor judecătorești și al respectării principiului securității raporturilor juridice. De asemenea, persistă dificultăți în executarea hotărârilor judecătorești irevocabile, precum și limitări ale accesului efectiv la justiție. În mod particular, ponderea ridicată a încălțărilor art. 6 din Convenție – aproximativ 2/3 din totalul hotărârilor pronunțate – **confirmă caracterul sistemic al acestor deficiențe** și sugerează că măsurile adoptate până în prezent nu au generat încă o schimbare suficientă în practica judiciară. Această constatare este susținută și de natura cauzelor examinate, multe dintre acestea reflectând tipare repetitive.

Raportul relevă, totodată, apariția unor dezvoltări jurisprudențiale și altor problematice complexe. CtEDO a examinat, spre exemplu, situații care vizează protecția persoanelor vulnerabile în contextul **procesului de dezinstituționalizare**, constatând deficiențe în mecanismele de monitorizare și control exercitate de autorități.

Din perspectiva executării hotărârilor CtEDO, raportul relevă transmiterea a 42 de planuri și rapoarte de acțiuni către Comitetul de Miniștri, iar în urma examinării acestora încetarea supravegherii în 34 de cauze, inclusiv un **caz principal aflat** sub supraveghere avansată și opt cazuri principale sub procedură standard, fapt ce indică o dinamică pozitivă, în special sub aspectul măsurilor individuale.

În concluzie, anul 2025 reflectă o consolidare a mecanismelor instituționale și o implicare activă a autorităților în procesul de executare a hotărârilor CtEDO. Cu toate acestea, analiza de ansamblu sugerează că progresul este mai pronunțat la nivel procedural decât la nivelul impactului sistemic. Persistența unor tipare recurente de încălcări indică necesitatea unei abordări mai strategice, orientate spre prioritizarea problemelor structurale și evaluarea efectivă a rezultatelor măsurilor adoptate, dar și dezvoltarea unor indicatori clari de progres și monitorizarea consecventă a implementării acestora.

În paralel, autoritățile au continuat eforturile de diseminare și formare profesională, prin traducerea hotărârilor CtEDO și prin instruirea judecătorilor și procurorilor. Deși aceste măsuri sunt esențiale pentru internalizarea standardelor Convenției, impactul lor asupra reducerii încălcărilor nu este pe deplin vizibil la nivelul jurisprudenței naționale.

Raportul însuși recunoaște că principalele dificultăți persistă în domeniul măsurilor cu caracter general. Deficiențele identificate privesc, între altele, calitatea motivării actelor judiciare, eficiența investigațiilor penale, protecția persoanelor vulnerabile și funcționarea remediilor naționale. Acest aspect confirmă că, în pofida progreselor procedurale, transformarea structurală a sistemului rămâne incompletă și necesită intervenții mai coerente, inclusiv la nivel normativ și de practică judiciară uniformă. În contextul parcursului european al Republicii Moldova, executarea hotărârilor CtEDO capătă o dimensiune suplimentară, fiind integrată în criteriile de evaluare privind statul de drept. Raportul subliniază corect această legătură și necesitatea intensificării eforturilor pentru implementarea măsurilor indicate de Comitetul de Miniștri.

4

Ce spune Consiliul Europei despre executarea hotărârilor CtEDO în 2025?

Raportul **anual 2025 al Comitetului de Miniștri** al Consiliului Europei, organul responsabil de supravegherea executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) confirmă o dinamică duală: pe de o parte, se înregistrează un progres în închiderea cauzelor și consolidarea dialogului instituțional, iar pe de altă parte, unele probleme structurale persistă în mai multe state membre.

În anul 2025, Comitetul de Miniștri a finalizat examinarea a 949 de cauze, în creștere față de anul precedent, inclusiv 194 de cauze principale (leading cases), ceea ce reprezintă un indicator relevant al adoptării unor măsuri generale menite să prevină încălcări similare. În paralel, statele au transmis un număr record de planuri și rapoarte de acțiuni.

Distribuția geografică a cauzelor evidențiază o concentrare disproporționată în câteva state. Aproximativ 65% din totalul cauzelor pendinte sunt atribuite unui grup restrâns de jurisdicții – Ucraina (904 cauze), Turcia (445), Italia (318) și România (317) se află în topul statelor cu cel mai mare număr de cauze pendinte. Republica Moldova, cu 177 de cauze, se situează pe locul 6.

Comparativ cu alte state din regiune, Republica Moldova nu se confruntă cu un volum critic de cauze în termeni absoluți, însă poziționarea sa în topul primelor șase state după numărul de cauze pendinte este relevantă. Aceasta reflectă că sistemul național funcționează, însă nu reușește să reducă în mod semnificativ fluxul de cauze noi sau să elimine cauzele structurale care generează încălcări repetitive.

Portofoliul cauzelor pendinte pentru Moldova evidențiază existența unor grupuri sensibile de probleme, inclusiv deficiențe în răspunsul autorităților la plângerile de violență domestică, condiții materiale precare de detenție și lipsa asistenței medicale adecvate în penitenciare. De asemenea, acesta include cazul expulzării a cinci cetățeni turci din Republica Moldova, precum și situații legate de condiții inumane în instituții psihiatrice, ceea ce indică vulnerabilități în domenii esențiale ale protecției drepturilor fundamentale.

În acest cadru, poziționarea Republicii Moldova reflectă o situație intermediară. Pe de o parte, datele indică un nivel relativ bun de funcționalitate a mecanismului de executare. Din totalul de 676 de cauze transmise spre executare de la ratificarea Convenției, aproximativ 74% au fost deja soluționate, inclusiv un număr semnificativ de cauze principale. În anul 2025, Comitetul de

Miniștrii au soluționat 34 de cauze privind Republica Moldova, iar autoritățile au transmis planuri și rapoarte de acțiuni într-un ritm susținut. Pe de altă parte, numărul cauzelor pendinte a crescut la 177 în 2025, iar o parte dintre acestea sunt cauze vechi, aflate în executare de peste 5 ani.

Situația statelor din regiune oferă, de asemenea, repere relevante. România a înregistrat în 2025 una dintre cele mai semnificative reduceri ale numărului de cauze pendinte, în principal ca urmare a unui volum ridicat de cauze soluționate și a unui flux redus de cauze noi. Această evoluție este asociată cu reforme legislative și instituționale consistente. Ucraina, în schimb, continuă să se confrunte cu un volum extrem de ridicat de cauze, în contextul impactului major al războiului asupra capacității administrative și judiciare, deși implicarea sa în procesul de executare rămâne activă.

Un factor structural major care influențează întregul sistem este situația Federației Ruse. Aproximativ 44% din totalul cauzelor pendinte se referă la această jurisdicție, în condițiile unei lipse totale de cooperare cu Consiliul Europei și a neexecutării hotărârilor, inclusiv în ceea ce privește plata despăgubirilor, care depășesc trei miliarde de euro. În același context, în anul 2025 s-a examinat pentru prima dată de către Comitetul de Miniștri **hotărâri interstatale majore** privind acțiunile Federației Ruse în Ucraina, în care au fost constatate încălcări grave ale Convenției, fiind solicitate măsuri urgente precum încetarea practicilor ilegale, eliberarea persoanelor deținute ilegal și facilitarea revenirii în siguranță a persoanelor afectate de conflict.

În paralel, raportul evidențiază o creștere a complexității cauzelor noi, dar și a hotărârilor de tip WECL (well-established case-law), specifice cauzelor repetitive, dar care pot reuni un număr mare de reclamanți în cadrul aceleiași hotărâri. Această evoluție generează presiuni suplimentare asupra statelor, complicând procesul de executare și întârziind închiderea cauzelor, chiar și în situațiile în care majoritatea măsurilor individuale au fost implementate.

La nivelul Consiliului Europei, în anul 2025 se confirmă reziliența mecanismului de executare a hotărârilor CtEDO și capacitatea acestuia de a produce rezultate, în special în ceea ce privește finalizarea examinării cauzelor și consolidarea dialogului cu statele membre. În același timp, datele evidențiază clar că provocările sistemice persistă, în special referitor la cauzele structurale și durata executării acestora.

ECHIPA CRJM

ILIE CHIRTOACĂ

Președinte

CAROLINA BAGRIN

Directoare de program

DANIEL GOINIC

Director de program

OCTAVIAN IACHIMOVSCI

Consilier juridic superior

VICTORIA MEREUȚĂ

Consilieră juridică

AURELIA BUZA

Manager financiar și contabil

LUCIA GANGAN

Specialistă contracte și achiziții

DUMITRU JOMIR

Coordonator de comunicare

Puteți susține și
dumneavoastră activitățile
CRJM prin intermediul unei
donatii online.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

[crjmolдова](https://twitter.com/crjmolдова)